

REFLEKSION I LÆRERUDDANNELSEN

REFLEKSION

Refleksion fremstår som et centralt begreb i de mellemlange professionsuddannelser. Refleksionens betydning i disse uddannelser henter sin begrundelse flere steder fx i forhold til læringsteoretikerne. Dels i forhold til øgede krav om begrundelser, dokumentation og større specialisering i professionernes kompetenceudvikling. Refleksion handler om at se tilbage på: "hvad har jeg lært" og i flere tilfælde også om, hvad jeg må gøre for at vide mere. Flere studier fokuserer på de studerendes refleksion som udtryk for sammenhæng mellem teori og praksis (Darling-Hammonds, 2006).

REFLEKSION SOM EN INTEGRERET FAKTOR I PROFESSIONSUDDANNELSER

Refleksionsprocesser har en central plads i professionsuddannelserne. Refleksion skaber en sammenhæng mellem teori og praksis. Der findes forskellige niveauer af refleksion. Det får betydning for, hvordan der kan arbejdes med refleksion i læreruddannelsen.

REFLEKSIVE NIVEAUER

En del studier anvender en teoretisk ramme eller et konkret redskab til at bestemme niveauet af de studerendes refleksion. Et eksempel på et studie, der anvender et analyseredskab, er Stockero (2008), som anvender en skala over refleksive niveauer. Det laveste niveau af refleksion er en ren beskrivelse af, hvad der sker i praksis. Det andet niveau er en begyndende forklaring på hændelserne i praksis. Det tredje niveau er en begyndende teoretisering, der kræver, at de studerende læser eller har kendskab til teorier eller forskning på området eller bliver introduceret til dette i undervisningen. Det fjerde niveau er der, hvor konfrontationen sker mellem teori og praksis og, hvor der kan opstå et frugtbart samarbejde mellem de to perspektiver. Det er her at forskellige antagelser bliver udfordret. Det højeste niveau af refleksion er en restrukturerings af antagelserne. Her bliver fokus lagt på, hvordan en praksis kan gøres bedre eller mere hensigtsmæssigt på baggrund af viden.

GEVINSTEN

Gevinsten ved femtrins modellen er, at der kan skabes en sammenhæng mellem en fingerspidsformelse for praksis og refleksion over praksis gennem forskellige faser. Teorien inddrages på relevante tidspunkter, hvor det især er på fjerde og femte niveau, der kræves dialogisk støtte. Fordelen ved modellen med de fem refleksionstrin er, at der udvikles en færdig i at kunne reflektere på systematisk vis. Professionsudøveren trænes til at kunne stille spørgsmål til egen praksis ud fra et professionelt vidensgrundlag. Der udvikles hermed professionelle udviklingskompetencer. Desuden indebærer modellen at den kan bearbejde de studerende forforståelser ved at disse kan komme til udtryk i de forskellige niveauer i modellen. Fokus er på de studerendes udforskning af praksis, hvor de studerende fokuserer på specifikke aspekter af praksis og systematisk identificerer, indsamler, fortolker og handler på en forskningsorienteret viden relateret til praksis. Denne måde at forstå refleksion på afspejler et syn, hvor praksis rummer sine egne begreber og principper, og hvor praksis kommer før teorien. Teorien udledes fra praksis, og refleksion kan siges at være medierende for denne proces.

PROFESSIONSFÆLLESSKAB

Professionsudviklingen med forskellige refleksionsniveauer skaber dermed fokus på udforskningen af praksis ved at rette opmærksomheden mod fx specifikke temaer, emner og hændelser i praksis. Det giver mulighed for systematisk konstruktion af data fra praksis, der efterfølgende underkastes en "evidenstest" fra forskningen gennem de fem trin. Ved at arbejde med denne tilgang bliver refleksion en medierende faktor i forholdet mellem teori og praksis. Ved refleksionen bliver de studerende opmærksom på fænomener i verden. Det gør det muligt at analysere fænomenerne frem for at tage dem for givne. Refleksionen tager udgangspunkt i de studerendes allerede eksisterende meninger, værdier og tilgange, og på denne måde bliver de studerendes livsverden og individuelle erfaringer udgangspunktet for en professionsrettet læring, hvor også f.eks. videnskabelige teorier og forskningen inddrages.

REFLEKSION OG PROFESSIONSUDVIKLING

Når praksis bringes ind i undervisningen på læreruddannelsen, får de studerende mulighed for at reflektere over praksis uden at være underlagt handletvang. Det giver dem mulighed for at få nye perspektiver på praksis og blive bevidste om deres egne handlinger i praksis. I refleksionsprocessen inddrages både teoretisk viden og praktiske erfaringer, og på denne måde sættes de studerendes egne praktiske erfaringer i relation til mere overordnede og generelle principper og teorier. Dette kunne realiseres gennem et professionsfællesskab i uddannelsen gennem brug af video, cases, narrativer, seminar, diskussionsgrupper, onlinefora, dagbog, portfolio, vejledningssamtalen, aktionsforskningsprojekter, forskningsbaseret tilgang til opgaver og specialer samt diskussion af praksis i den teoretiske undervisning.

Referencer

Darling-Hammond, L. (2006): *Powerful Teacher Education: Lessons from Exemplary Programs*. San Francisco: Jossey-Bass.

Stockero, S. (2008): Differences in Preservice Mathematics Teachers' Reflective Abilities Attributable to Use of a Video Case Curriculum. *Journal of Technology and Teacher Education*, 16 (4), 483-509.